

ЭМАЦЫЯНАЛЬНЫ ЗАРАД СПЕКТАКЛЯ

Працягваем размову аб тэатральным мастацтве. Які спектакль знаходзіць водгук у глядацкай зале? Толькі той, што звернуты да пацучыі нашага сучасніка. Такія асноўныя думкі артыкула дырэктара Брэсцкага абласнога тэатра імя ЛКСМБ Л. Валчэцкага, які мы сёння друкуем.

Рэдакцыя змяшчае таксама матэрыялы нашага рэдакцыя да кнігах водгукаў глядачоў у мінскіх тэатрах.

Наступныя словы — драматургам А. Гутковічу і Ф. Казюскай.

спраўднее ўнутранае хваляванне і палыманасці

Эмацыянальна-націхненасці спектакля ці ролі немагчыма дамагчыся без адпаведнага майстэрства і глыбокага пранікнення ў драматургічны твор. Спраўды, якой вялікай эмацыянальнай сілай уздзеяння на глядачоў валодае Б. Платонаў амаль ва ўсіх сваіх ролях! Якія выразныя пацучыі, эмоцыі ў часта маўклівай, лачварнай постаці яго Эзопа. Вы не можаце заставацца раўнадушным да яго героя, трапляеце ў палон моцных, бурных пацучыі артыста, уздзеянне якіх не зніжае даволі стрыманыя вонкавыя маляўнічыя ролі.

«Дзярэ кулісы» на кавалкі і Б. Уксускі, выканваючы ролю Сяргея Сяргіна ў спектаклі Брэсцкага тэатра «Іркуцкая гісторыя» ці ролю Бацька Кукушкіна з «Брэсцкай крэпасці». Тыя не жонкі, увасабляючы гэтыя вобразы на сцэне, здавалася б, у стрыманай манеры, гэты артыст актыўна ўзрушае наш уяўленне, прымушае нас хвалявацца, перажываць. Эмацыянальны зарад вынікае з сабодна пералятае праз рампы і знаходзіць спрыяльны водгук у глядацкай зале.

Хачу прывесці прыклады і іншай стрыманасці.

Я паглядзеў адзін і той жа спектакль «Іркуцкая гісторыя» ў пастаноўцы коласальцаў і Рускага тэатра імя М. Горькага. Мне здалася, што Ф. Шмакаў і Ю. Сідэраў выконваюць ролю Сяргея ў вельмі блізкай манеры. Абодва выканаўцы раскрываюць характар героя за надта стрымана, сціпла і проста, не адчуваючы вялікай сумненні, трывога і рэдасці Сяргея. Мне думалася, што артысты зменшылі ўнутраную эмацыянальную сілу, якую надавалі гэты вобраз драматург.

Заклікі да прастаты і сціпласці ў практычнай рабоце тэатра, асабліва калі яны неасцярожныя, часта прыводзяць да халоднай манеры ігры, да нейкіх штампаў у леводзінах сучасных герояў. Атрымоўваюцца вобразы, пазабавленыя спраўдзенымі чалавечымі імкненнямі і перажываннямі. Наўрад ці спектакль з такімі стрыманымі героямі можа выклікаць высокую пацучыі ў глядачоў.

«Усялякія прыёмы уніфікацыі характараў,

абмежавальнікі эмацыянальнага напружання вобрэзу, прыгляданасці і іжымае псіхалізацыя, што прыкрывае ўнутраную пастату персанажа, перахаджаюць нашаму мастацтву. Ці можа можна назваць спектакля, якія выклікалі б у глядацкай зале сапраўдную ўзрушанасці? Гэтае пытанне, абстаўлена А. Ганчаровым у яго артыкуле «АБ мэтанакіраванасці рэжысёра», мы можам задаць і сабе. Ці можа такіх спектакляў у тэатрах нашай рэспублікі? На жаль, гэта ўсё пастаноўкі мінулых гадоў: «Эзоп», «Забыты ўсімі» — у Тэатры імя Я. Купалы; «Аптымістычная трагедыя», «Берабаншчыца» — у Рускім тэатры імя Горькага; «Панарэ-кветка» — у Тэатры юнага глядача; «Брэсцкая крэпасць», «Іркуцкая гісторыя» — у Тэатры імя ЛКСМБ. І толькі «Лявоніха на арбіце» ў купалаўцаў і «Крыніцы» ў коласальцаў вызначаюцца з добрага боку на агульным фоне сярэдніх спектакляў апошняга тэатральнага сезона. Так, гэтыя пастаноўкі былі творчымі адкрыццямі рэжысёраў, акцёраў, мастакоў. Іх поспех, мне думалася, вызначылі вялікая сіла эмацыянальнага уздзеяння на глядача, вялікая глыбіня абгульненняў.

З якой абыхаваццю сочыць глядач за развіццём дзеяння ў спектаклі Рускага тэатра імя М. Горькага «Выгнанне блудніцы»! Паміж залюю і сцэнаю ўжо з першага акта ўзімаецца заласона неразумна, холаду, абыхавацці і суму.

Нешта падобнае адбылася і на спектаклі нашага тэатра па п'есе «Вызвалены Дон-Кіхот» А. Луначарскага. Але тут сапраўдна творчая сувязь — «аўтар — тэатр — глядач» адсутнічала па іншай прычыне. Калі ў спектаклі «Выгнанне блудніцы» сам драматург выказаў цікавасці глядачоў, на мой погляд, таму, што філасофская праблема, якая ўзнікае ў гэтай, ужо не хвалюючы ў нашы дні. Рыцару сумнага вобраза не ўдаецца прапаведваць ідэю непраціўлення злу, вырашчыць класавыя і сацыяльныя супярэчнасці і ўстанавіць класавы мір і добрыт у выдуманай дзяржаве. Дон-Кіхот становіцца сам ахвяраю сваёй не-

рэальнай задумы. Гісторыя пастаноўкі «Вызвалены Дон-Кіхот» — вялікая творчая трагедыя нашага калектыву. Ва ўсякім выпадку, нам было вельмі балюча і крыўдна. Вялікая натхненая праца (імяна натхненая, таму што ўсе працавалі з задавальненнем, радасна і вясела), немалыя затраты сродкаў і часу, — усё марна прапала.

Некаторыя творчыя работнікі тэатра кароткае жыццё гэтай пастаноўкі спрабавалі вытлумачыць тым, што дырэкцыя не актыўна арганізавала наведванне глядацкага спектакля. Іншыя ж гаварылі, што быццам бы наш глядач не дарос да разумення філасофскай п'есы Луначарскага. Безумоўна, такія спасылкі беспаспадзунныя. Справа ў тым, што спектакль «Вызвалены Дон-Кіхот» не ўсхваляваў глядача і не выклікаў да сабе цікавасці.

Тэатр захапіў матэрыялам п'есы, якая дэвала магчыма стварыць яркае, маляўнічае відэвішча. Але мы не ўлічылі, відавочна, што «кожнаму перыяду жыцця народа адпавядае свая, асобная форма ўспрыняцця мастацтва. Нашым сучаснікам, як і нашым недалёкім продкам, патрэбна праўда, верагоднасць, але свая, асабліва верагоднасць. Верагоднасць 50-гадовай даўнасці здаецца цяпер найбольш і не вельмі верагоднай». Гэтыя словы Г. Таўстаногава ў нейкай ступені растлумачваюць, не толькі адсутнасць цікавасці да нашага спектакля, але і зніжэнне цікавасці да класікі і наогул і толькі тыя тэатральныя калектывы, якія ў класічных творах знаходзяць ключ да эмацыянальнага уздзеяння на пацучыі сучаснага глядача і ўмеюць убачыць далёкае мінулае вачыма сучаснага мастака, могуць выклікаць сапраўдную і непаспэную цікавасць нашых людзей да класічнай драматургіі. Такія спектаклі, як «Улада цемры» ў Малым тэатры, «Варвары» і «Кароль Лір» у мінскім Рускім тэатры, «Даходнае месца» і «Жывы труп» у Тэатры імя Які Купалы, «Гамлет» у Тэатры імя Якуба Коласа, «Тры сястры» ў Тэатры імя ЛКСМБ (я гавару пра спектаклі, якія сам бачыў), актыўна наведвалі перш за ўсё таму, што яны неслі ў сабе не толькі пазнавальныя функцыі. Мастакі, якія стварылі гэтыя пастаноўкі, вялі размову са сваім глядачом пра сэнс жыцця, на вопыце мінулага намагалі глыбей і лепш зразумець і асэнсаваць з'явы і падзеі сёняшняй рэчаіснасці.

Нашы тэатральныя беды мы прывыклі апраўдваць адсутнасцю добрых п'ес, рэзкім адставаннем сучаснай драматургіі. Бюспрэчна, п'еса — аснова спектакля. Яна ў большым вымяне будучы поспех ці няўдачу тэатра. У апошні час патрабуюць ад драматургаў інтэлектуальнай насычанасці. Гэта правільна. Але трэба памятаць, што якія б разумныя і высокакаўчаныя п'есы нам не прапаноўвалі драматургі, калі яны будуць пазабавеныя вялікага пацучыі ўздзеяння і звернутыя толькі да нашага розуму, тэатр не створыць сапраўднага твора мастацтва і яго шырыя размова з глядачом не адбудзецца.

Мы часта церпім не толькі фінансавыя, але і, што больш важна, творчыя страты з-за тэатра, што паўрхоўнае выучаем запатрабаванні і густы народа. У пагоні за глядачом мы часам кідаемся на «Дабрацоў», «Фараонаў», «Небасхіны ўзрост», «Мільён за ўсмешку» і г. д. Засмешваем свой рэпертуар мала цікавымі творами. А яны, прыжыўшы ідуць аднаасноўнае жыццё, сыходзяць са сцэны, не пакінуўшы ў жыцці творага калектыву прыкметнага следу, а ў глядача добрых і прыемных успамінаў.

У недалёкім мінулым жыццё многіх пастаноўкаў нашага тэатра абмяжоўвалася адным-двумі сезонамі. Мне здаецца, што віной таму была не столькі цяжкасці акцёрскіх кадраў, як гавораць некаторыя, колькі паўна эмацыянальнае анімі, з-за якой часта разбураюцца спектаклі. Бо, напрыклад, у спектаклі «Брэсцкая крэпасць» з дня прэм'еры ў нас таксама змянілася некалькі выканаўцаў. А спектакль па рэжысёру жыве! Пастаўлены А. Міронскім яшчэ ў 1953 годзе, ён хавае і прыцягвае ўвагу глядача не менш актыўна, чым дзесяць год назад (за прайшоў год ужо больш 450 разоў!). Магу назваць і такія пастаноўкі, як «Тры сястры», «Іркуцкая гісторыя», «Юсіна», пастаўленыя галочным рэжысёрам тэатра заслужаным дзеячом мастацтва БССР Ю. Арцыншчыкам, «Кухарка», «Дзіжні Геркарат» — у пастаноўцы заслужанага артыста БССР Г. Волкава; «Людзі, якія я бачыў» (рэжысёр Я. Батурын); «Блудны сын» (рэжысёр заслужаны артыст БССР Д. Меркін). Ужо мінога сезонаў я ў умовах невялікага абласнога горада, яны не сыходзяць са сцэны нашага тэатра і па-ранейшаму наведваюцца глядачамі.

Відаць, у кожным тэатры нашай рэспублікі гэтыя такія работы, якія на працягу многіх год прыносяць творчую радасць калектыву і эстэтычную асалоду глядачу. Значыць, рэжысёры здолелі стварыць такі вобраз спектакля, а артысты — такія вобразы сваіх герояў, якія закрываюць глыбокае струны чалавечых сэрцаў, актыўна фарміруючы, развіваючы і ўдасканалючы іх свядомасці, іх эстэтычныя ідэалы. А гэта ж самае каштоўнае і дарагое ў нашай справе!

Тыя, хто прачытае мой артыкул, няхай не думоўча, нібы я заклікаю да нейкай абстрактнай эмацыянальнасці ў мастацкай творчасці. Сучаснага глядача не ўзрушыць іжымым перасам і дрэннымі тэатральнымі прыёмамі. Ён за вялікую праўду нашага жыцця, а не за будзённую «праўдачку».

Хочацца яшчэ раз паўтарыць і падтрымаць Я. Рамановіча ў яго цікавым марэх аб будучыні тэатра. Такі тэатр будзе жыць! Будзе жыць яшчэ больш актыўна, яшчэ больш цікава творчым жыццём, калі ён у сваіх спектаклях зусёды будзе першаадкрывальнікам новага, калі ён актыўна будзе аб'ядноўваць пацучыі, думкі і волю мас, заклікаць да лепшага.

Робчыя вялікія справы ў жыцці, наш глядач чакае і патрабуе ад нас вялікага мастацтва — мастацтва натхненнага, мастацтва вялікіх пацучыі і глыбокіх думак.

Сотні інкруставаных шкатулак, пісьмовых прыладаў, папярэсці і іншых вырабаў выпускае штомесячна Жлобінская фабрыка мастацкай інкрустацыі. На нашым здымку — адна з лепшых работніц фабрыкі — Марыя Міняева.

Фота Ч. МЕЗІНА. (БЕЛТА)

ЧАСОПІСЫ У КРАСАВКУ

«П О Л Ы М Я»

Алесь Званок, Пятрусь Броўка, Генадзь Бураўкін, Рыгор Семашкевіч, Генадзь Кляўко, Рыгор Барадудлін, Анатоль Астрэйка, Хаім Мальцінскі — вершы гэтых паэтаў змяшчаны на старонках красавіцкага нумара часопіса.

Праза прадстаўлена трыма апавяданнямі Івана Пацішкіна, заканчэннем рамана Алесся Кулакоўскага «Сустрэча на рэчцы» і «Апавяданне без канца» Івана Чырынова. Надрукаваны народныя песні, запісаныя В. Шымкуном.

Заахвочваю калгаса Імя Адама Міцкевіча прысудзіць свой навіс П. Місько. У артыкуле А. Ракавай «Жыццё ў музыцы» гаворка ідзе пра старэйшага беларускага кампазітара Я. Ціцюкава.

Пад рубрыкай «Успаміны, дзёнікі, дакументы» змешчаны «Неапулканьняныя рукапісы і п'есмы Які Купалы» з уступным словам Я. Шахароўскага, а таксама невялікая нататка Я. Скрыпана пра яго першую сустрэчу з Кузьмай Чорным.

У раздзеле крытыкі — артыкулы В. Бурносава, С. Гусева, Б. Буряна. З разглядам новых кніг выступаюць Я. Семажон (рэцэнзія на зборнік Ул. Браневскага «Дарогі дзён») і Н. Кіслік (рэцэнзія на зборнік Ф. Яфімава «Армія»).

«БЕЛАРУСЬ»

Нумар адкрываецца артыкулам К. Тандэйтнікава «Гарад агні Бароў», які прысвечаны будаўніцтву электраганта нашай рэспублікі — Бароўскай ДРЭС. Аб жыцці краіны расказваюць таксама гутарка з скаржаром Віцебскага гаркома КПВ В. Сініцкім, нарыс М. Сергеева «Сельскі акадэмік» — пра механізатара саўгаса Імя Леніна Дрыбінскага раёна А. Шакунова, рэпартаж Н. Навіцкай з Мінскага гадзінічнага заводу, фотарэпартаж М. Мінкова «Мінскі хлеб», нарыс П. Шаўнова «Сонца ўстае на ўсходзе» — пра механіка Крывяцкай аўтабана М. Аналія, рэпартаж І. Варонінай з Дзяржаўнай бібліятэкі БССР Імя Ул. І. Леніна і В. Міхнока з Брэсцкага гарадскога Дома фізкультуры, шраг кароткіх нататак і інфармацыі.

З мастацкіх твораў часопіса друкую вершы Р. Барудліна, М. Смагаровіча, П. Валдаева, В. Шымкуна, падборку вершаў Італьянскага паэта-камуніста Альдо Северыні, апавядання В. Хомякіна «Сумленне», апавяданне Р. Кобячэна «Нішто сабе жарты» і дзве гумарыстычныя «Казы старога Ручайніка» З. Гусева.

Да 150-годдзя з дня нараджэння А. Герцава часопіс змяшчае артыкул А. Сідарэвіча «Эмагар за развіццёнае народнасць».

В. Бурносава ў артыкуле «Паэзія і гісторыя» гаворыць аб трохтомнай «Анталогіі беларускай паэзіі».

У раздзеле «Новыя кнігі» змешчаны кароткія рэцэнзіі Л. Салаўя на зборнік вершаў Мансіма Танка «Мой хлеб надзеянні», І. Курбкі на кнігу Алеся Асіпенкі «Подых кветак і працы» і І. Цішчанкі на зборнік жарту і анекдотаў «Народныя ўсмешкі».

«Рэчыцкая лірычная» — адна з папулярных песень у Беларусі.

Яна гучыць на самадзейнай і прафесійнай музычнай сцэне, часта перадаецца па радыё і тэлебачанню. На сцэне яна ўключана ў рэпертуар ансамбля песні і танца Саветскай Арміі імя А. Алесандрава.

Аўтарам слоў «Рэчыцкая лірычная» з'яўляецца грузінскі рэчыцкі мінкалагічны будаўнічы арганізацыі Пётр Вішняк. Вершы паэта-рабочага часта друкуюцца ў рэдакцыйнай газеце, пры якой працуе літаратурнае аб'яднанне. П. Вішняк прымае ў яго рабоце актыўны ўдзел.

Карэспандэнт БЕЛТА Ч. Мезін сфатаграфавал П. Вішняка, калі ён чытаў свае новыя вершы членам Рэчыцкага літаратурнага аб'яднання.

КНІГІ ВОДГУКАУ РАСКАЗВАЮЦЬ

Думка глядача... Як хочаць ведаць яе ў тэатры? У напружанай цішыні, калі зала нібы змірае ў хваляванні, — чытаецца гэты водгук. У воплесках — таксама думка. У кашлі або пазаханні... Але бывае і так, што глядач, які на спектаклі апладзіраваў, змяняе і хваляваўся, потым, стоячы ў чарзе ў гардэробнай, выказвае незадаволенасці. Нібыта смею яго быў штучны, а слязы — падманнай чуплівацю, якую ён на самай справе ненавідзіць.

Як больш пэўна ўведаць, ці спадабаўся спектакль глядачам, і што-б хацелі яны убачыць не сцэне?

Для гэтага тэатры наладжваюць творчыя сустрэчы, канферэнцыі глядачоў. Такія кантакты з публікай вольны карысны. Але яны патрабуюць пэўнага часу і арганізаваных намаганняў, мо таму і не так часта сустракаюцца характэрныя.

Найбольш зацікаўлены аматары сцэны прысягаюць у тэатр пісьмі, хоць гэта і рэдкая з'ява.

А ці нельга зрабіць так, каб атрымаць пісьмовы водгук пакуль глядач не гекнуў сцэны тэатра? Можна! Даволі паставіць дзе-небудзь у трычым месцы фав невялікі сталец, пакаліся на яго спецыяльную кніжку і водку і шырыя, неспрэчна, усхваляваныя — будучы!

Тэатры кнігі вельмі ў большасці нашых тэатраў.

Рэдакцыя газеты, ведучы на сваіх старонках размовы аб тэатральным мастацтве, вырашыла пакалівацца гэтымі кнігамі і даць ім слова ў сёняшнім нумары.

Першы візіт нашага карэспандэнта быў зроблены ў Акадэмічным тэатры імя Які Купалы.

— Кніжка водгукаў? Так, ёсць. Заведзеце яе ў нас «Кніжка пачасных гэсцей», — адказалі тут на пытанне карэспандэнта. — Паказваць яе проста не можам. Яна ў кабінэце дырэктара.

Дырэктара не было. У другі раз — тое ж самае, і толькі ў трэці раз карэспандэнт атрымаў запаведную кніжку — «Кніжка пачасных гэсцей». Цікава, каго ж тут лічыць пачасным!

— Кожнага глядача, — гаворыць дырэктар тэатр Талічан.

— Наблага...

Першыя запісы: «Пастаноўка «Лявоніха на арбіце» вельмі цікавая, на надзею тэму. Прыятнае Андарэю Макавічу — аўтару пастаноўкі.

Агрэном калгаса імя Чкалова Кляшчэга раёна Анісай, 18 красавіка 1961 г.

Далей: «Пастаноўка «Лявоніха на арбіце» выдатная. Яна паказвае сапраўднае жыццё, жыццё сельскіх працаўнікоў і... асобных кіравнікоў.

Добра было б паглядзець такі спектакль у калгаса, раёна.

Стершыня калгаса «Кастрычнік»

Таксама 18 красавіка 1961 г. Яшчэ некалькі сціслых запісаў, зробленых наведвальнікамі гэтага спектакля. Адну з іх прызнае не спектакль падабеўца.

— «Лявоніха на арбіце» за адзін толькі сезон прайшла ўжо 128 разоў, — з задавальненнем адзначае дырэктар тэатра і дадае: — Цудоўна!

Так, цудоўна. Каментарый тут, бадай, не патрэбны. Напэўна, таму і запісы глядачоў лаканічныя.

Гартаем кніжку далей. Вось больш разгорнуты водгук: «Спектакль «Любоў, Надзея, Вера...», на жаль, не з'яўляецца адной з лепшых пастаноўкаў тэатра пра сучаснасці. Я—адзін з будаўнікоў Салігорска, і хачу сказаць, што мне вельмі не спадабалася сама п'еса. Галоўны герой Зорын не ўмее кахаць, не ўмее працаваць: ўвогуле не разумеў, што ж ён умее рабіць. Рабочыя ходзяць па сцэне, гавораць словы аб тым, што яны працуюць, а што яны робяць, так і не ясна. За што ж іх узагародзілі?

Горад у п'есе пабудавалі словамі і на палотнішчы заднік.

І рабочыя аўтары патрэбны проста так, дзеля фону. Можна было б, з аднолькавым поспехам сказаць, што гэта п'еса пра святлогорцаў ці палачан аб годзенцаў.

Прыехалі б лепш Вы, таварышы, да нас. Вы б самі пераканаліся, як будуюць Салігорск. Якія там людзі. І я думаю, што Вы паставіце пра нас іншую п'есу. П'есу аб юнацтвае, аб раментыцы і аб цудоўных людзях, якія будуюць Салігорск сваімі рукамі і на балетнай. Ігра ж акцёраў сама па сабе — цудоўна.

Інжынер В. Куроўна.

На тавары дырэктара выразна відаць, што такі водгук яму не да спадабы. Пытанне: — Як успрынялі ў тэатры гэтыя запісы?

А. Талічан гаворыць. Потым, як на паратку паказвае на макет шахцёрскага ліхтара — памятник пахаджэнню ад калектыву Беларускага шахтпрадукцэга ўпраўлення «Шахцэспуд»:

— Гэта ж таксама водгук! Афіцыйны...

У інтэрв'ю А. Талічана чуваць, што «афіцыйны» водгук у тэатры успрыняты як сапраўднае ацэнка спектакля. Што ж, гэта, напэўна, больш прыемна. Але... не вельмі самарыччыва.

Запісы ў кніжку не багаты. Апошні датуецца 6 лютага 1962 года.

— Чаму ж перасталі пісаць глядачы?

У адказ дырэктар нагадаў інцыдэнт, які адбыўся пасля аднаго з паказаў адноўленай пастаноўкі «Даходнае месца». Студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта зазначылі ў кніжку, што раней спектакль быў больш цікавы, змястоўны, усхваляваны. Яны шкадавалі, што ў новым сцэнічным варыянце традыцыі тэатра не захаваліся. Гэта пакрыўдзіла артыстку,

носіць на разгляд грамадскіх, саветскіх і партыйных органаў.

Слушыныя парадзі! Шмат з іх ужо здзейснілі. Нават цэны на білеты былі зніжаны. (Толькі транспартная праблема да гэтага часу не вырашана па віне Мінгарвыканкома).

Такія дзелавыя запісы ў кніжку — не больш двух-трох. Астатнія — скергі, падзкі. І гэта натуральна, бо кніжка выдываецца адміністрацыяй толькі пры незвычайных здарэннях: з задавальненнем — калі хтосьці прыйшоў на звычайны ралі; з неахвотай — калі хто пакрыўдзіў на няветлівы прыём.

І нам захачэлася запісаць у кніжку ад імя наведвальніка скергу: «Навошта такая кніжка? І прапанова: зрабіце другую, каб нават на форме яна была гэсцінай да шычырага водгука глядачоў аб творчасці тэатра».

У Беларускім дзяржаўным тэатры оперы і балета нашага карэспандэнта пазнаёмілі з «Кнігай пачасных гэсцей» і прапановаў: «Кніжка пачасных гэсцей» прынесці да яго ў кабінет. З гэтага часу ў фав яна не была.

— А вы ўпэўнены, што гэта сапраўды «інтэрыг»?

— Не ўпэўнены. Але падазраю... адказвае А. Талічан.

Вось гэта дык стаўленне да «пачасных гэсцей»!.. Можна, у такім выпадку патрэбны даве кнігі — адна для «пачасных гэсцей» (у ёй будучы пісаць прыемныя словы) і другая — для «падарожных асоб» (з крытычнымі зауважамі)?

Пра наступныя тры візіты ў мінскі тэатры гаварыць, бадай, няма чаго.

У Тэатры юнага глядача кніжка водгукаў, брудная і запаленая, ляжала ў стале галоўнага адміністрацыйнага пад замком. Там было шмат запісаў з цэлымі (саабебавалі запісы пра паездкі тэатра ў Кустанай у 1956 і 1957 г.). На гэтым, па сутнасці, і канчаюцца «водгукі».

У Дзяржаўным рускім тэатры імя М. Горькага, які ў купалаўцаў, існуе «Кніжка пачасных гэсцей». Але тут чамусьці лічыць пачасным толькі ўздальнікаў змежных дзельцаў. А што датычыць думкі наведвальніка тэатра, якія бываюць штодзень, дык яна да гэтага часу, відавочна, не вельмі цікава тэатру, бо для іх доступ да кнігі закрыты.

У Тэатры лялек аніякай кнігі водгукаў не аказалася (а яна павінна б быць не адна, а тры — па колькасці брыгад).

Як бачыце, тэатральны адміністрацыя не вельмі шануюць думку тых, дзеля каго існуе мастацтва іжымы.

Наша парада да ўсіх тэатраў рэспублікі: зважыце ў сваіх фав «Куткі глядачоў». Хай у гэтых «Кутках» будзе змешчана інфармацыя аб чарговым прэм'ерах, друкаваныя выступленні артыстаў аб сваёй творчасці. І — абавязкова — «Кніжка водгукаў глядачоў». Калі хто захоча яе называць інакш — напрыклад, «Кніжка пачасных гэсцей» — няхай будзе так. Толькі трэба дамовіцца: кожны глядач — пачасны. І на кожным спектаклі яму трэба даваць магчымасць чытаць і пісаць у кніжку, што ён захоча. Адкіньце падзкі і праняўнасці. Прыслухоўвайцеся да скергаў і праняўнасці. Але... не абавязкова так называць гэтую кніжку — кніжка скергаў і праняўнасці.

Мастацтва ёсць мастацтва. Яно патрабуе добрага густу.

Аматарская кінастудыя

Пры Віцебскім абласным Доме народнай творчасці створана аматарская кінастудыя. У ёй ёсць групы аператараў і сцэнарыйстаў. Студыя будучы вывучаць па паўрагарадовай праграме. Заняткі накіраваны праводзіць два разы на тыдзень. Будучы вывучаць кінамадыяна тэхніку, прыёмы здымкі, асновы творчага працэсу стварэння фільма.

Пасля набывання неабходных навінаў члены кінастудыі будуць ствараць аматарскія фільмы, якія раснажучы аб слаўных справах працаўнікоў горада і сіла, аб разліцці культуры і мастацтва на Віцебшчыне.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

У Дзяржаўным выдавецтве Беларусі выйшлі ў друку і наступныя ў продаж наступныя кнігі мастацкай, дзіцячай і музычнай літаратуры:

Міхась Зарэцкі. Вязьмо, Раман. Прадмова Алеся Адамовіча. Мастак С. Руска. Тыраж 7 500 экз., стар. 348. Цэна 66 кап.

Яфім Столін. Батальён ідзе наперад. Аповесці. На рускай мове. Мастак С. Руска. Тыраж 10 000 экз., стар. 284. Цэна 58 кап.

Якуб Ермаловіч. Душа чалавека. Аповесці і апавяданні. Мастак М. Бельскі. Тыраж 5 500 экз., стар. 236. Цэна 37 кап.

Барыс Саванка. Барыс раніш вясені. Апавяданні, аповесці, Мас-

так І. Немагай. Тыраж 4 500 экз., стар. 328. Цэна 37 кап.

Лідзія Арабей. Мера часу. Аповесці. Мастак А. Кашуравіч. Тыраж 5 000 экз., стар. 200. Цэна 25 кап.

Раман Сабаленка. З пройдзеных дарог. Апавяданні. Мастак Р. Пяльскі. Тыраж 4 000 экз., стар. 192. Цэна 27 кап.

Беларускія народныя казкі (са зборнікаў Е. Р. Раманова). Складанне, падрыхтоўка тэксту, праўдзана і паказальнік да казак В. Бандарчыка. Мастак Г. Клікушын. Тыраж 7 000 экз., стар. 340. Цэна 63 кап.

Дзіва. Беларускія народныя казкі. На рускай мове. Для малодшага ўзросту. Апавяданні і пераклад Якуба Коласа. Малюнікі А. Волкава. Тыраж 50 000 экз., стар. 80. Цэна 20 кап.

Гунар Цырулі і Анатоль Імерманіс. Таварыш маўзер. Апавесці. Для старэйшага ўзросту. Пераклад Я. Курто, Малюнікі В. Заборова. Пасляслоўе Э. Звайгнзта. Тыраж 5 000 экз., стар. 288. Цэна 48 кап.

П. Падквіраў. Майскі вельс. Для голасу, хору і ф-на. Мастак А. Сяпета. Тыраж 4 600 экз., стар. 8. Цэна 3 кап.

М. Алаў. Рамансы. На словы М. Алтухова, К. Кірэнкі, Я. Купалы, Я. Лукашэвіча, Ю. Свіргі, П. Труса. Мастак М. Капелян. Тыраж 500 экз., стар. 40. Цэна 41 кап.

Г. Ганейзер, У. Парнін. Апавяданні аб даўнім. Для сярэдняга ўзросту. Пераклад з рускай мовы Т. Капітоў, Малюнікі А. Елісеева і М. Скобелева. Вокаладна А. Кашуравіча. Тыраж 4 650 экз., стар. 80. Цэна 20 кап.

Гунар Цырулі і Анатоль Імерманіс. Таварыш маўзер. Апавесці. Для старэйшага ўзросту. Пераклад Я. Курто, Малюнікі В. Заборова. Пасляслоўе Э. Звайгнзта. Тыраж 5 000 экз., стар. 288. Цэна 48 кап.

П. Падквіраў. Майскі вельс. Для голасу, хору і ф-на. Мастак А. Сяпета. Тыраж 4 600 экз., стар. 8. Цэна 3 кап.

М. Алаў. Рамансы. На словы М. Алтухова, К. Кірэнкі, Я. Купалы, Я. Лукашэвіча, Ю. Свіргі, П. Труса. Мастак М. Капелян. Тыраж 500 экз., стар. 40. Цэна 41 кап.

Выйшлі ў друку

У Дзяржаўным выдавецтве Беларусі выйшлі ў друку і наступныя ў продаж наступныя кнігі мастацкай, дзіцячай і музычнай літаратуры:

Міхась Зарэцкі. Вязьмо, Раман. Прадмова Алеся Адамовіча. Мастак С. Руска. Тыраж 7 500 экз., стар. 348. Цэна 66 кап.

Яфім Столін. Батальён ідзе наперад. Аповесці. На рускай мове. Мастак С. Руска. Тыраж 10 000 экз., стар. 284. Цэна 58 кап.

Якуб Ермаловіч. Душа чалавека. Аповесці і апавяданні

МАЕСУСТРЭЧЫ

З народным паэтам БССР Якубам Коласам мне давалася сустракацца тады, калі ён вучыўся ў Мікалаеўшчынскай школе і Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі, а потым настаўнічаў на Палессі, у вёсцы Люсіна...

Мы з Канстанцінам Міхайлавічам землякі: я жыў у Мікалаеўшчыне, а ён — у Альбуні (вёскі пачынаў ад нашай вёскі).

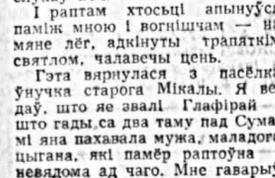
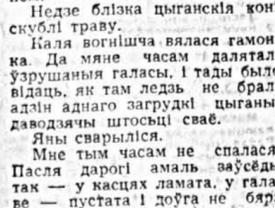
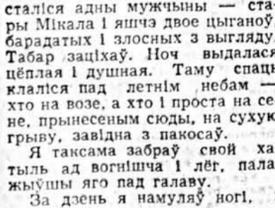
Прайшоў шмат часу, але я і цяпер добра памятаю, як Кастусь са сваім старэйшым братам Уладзіславам і Альбуці ў школу. Праходзілі яны па Стаўпецкай вуліцы, міма нашай хаты. Шлі з торбачкамі па плячымі... Зімой з Альбуці хадзіць было далёка, і браты жылі на кватэры ў вёсцы, у сваёйжо.

Мікалаеўшчынская школа мела чатыры аддзяленні, але працаваў у ёй толькі адзін настаўнік. У вялікім пакоі, з ядзяльнай кафельнай печчу, сядзелі за доўгімі партамі чалавек 90—100 вучняў. Былі тут «першакі», якія толькі надалі на прыйшлі ў школу, сядзелі і дзеючы, што зачынілі курс навукі, але прыходзілі пісаць дыктоўкі і раіцца з задачкамі разам з выпускнікамі. Гэтыя хлопцы (сярод іх быў і я) збіраліся паступаць у Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю, і за невялікіх гасцей настаўнік рыхтаваў іх да ўступнага экзамену.

Кастусь умеў чытаць і пісаць (яго вучыў «дарактар» Яўска — Іван Васільевіч Міцкевіч, якога ў вёсцы прызвалі «Птушчыка», бо ён меў прыгожы голас і быў нізенькага росту). І настаўнік Коруан пасадыў яго адразу ў другое аддзя-

У Дзяржаўным выдавецтве БССР хутка выйдзе з друку ілюстраванае выданне паэмы Якуба Коласа «Рыбакова хата». Ілюстрацыі мастакоў А. Паслядовіч і В. Сахненка. Змяшчае некаторыя малюнкi да паэмы.

«Жыццё для народа» — так называецца новы зборнік матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці Якуба Коласа, падрыхтаваны Літаратурным музеем народнага паэта.

У зборніку змешчаны артыкул П. Глебоў пра Я. Коласа, Украінскі крытык Д. Іванчык у артыкуле «Шлях героя да народна-высока ацэньвае трылогія «На ростках». Пра першыя вядуны і імя таленавітага паэта ў рускім, украінскім, польскім і італьянскім перакладах.

У зборніку ўспаміны пісьменнікаў і настаўнікаў — сучаснікаў паэта. Чытаць знойдзе тут шчырае слова пра Якуба Коласа Ц. Гартна, М. Лынькова, М. Рыльскага, Я. Маўра, І. Шамякіна, А. Бураўна, А. Мароза і іншых.

Жыццё творчыя Я. Коласа — шчырае служэнне народу. Сучаснікі паэта ўспамінаюць сустрэчы з ім, сумесную вучобу ў настаўніцкай семінарыі і працу ў школе, яго чуйны адносіны да творчай моладзі і клопаты аб росце і росквіце роднай літаратуры, любові да жыцця, людзей, прыроды.

Асобны раздзел кнігі прысвечаны выказванням пра Я. Коласа савецкіх і замежных пісьменнікаў, дзеячоў культуры і мастацтва, шматлікіх яго чытачоў — народнаму паэту, прасінену гарачай любоўю і павагай да выдатнага старажытнага роднага літаратуры.

Раздзел «Памяці Я. Коласа» пазнавае вялікае гора народнае з прычыны смерці паэта. Тут змешчаны дакументы ўрада і грамадскіх арганізацый, спачуванні, тэлеграмы, прамовы на жалобным мітынгу.

Друкуем са зборніка, які хутка выйдзе з друку ў Выдавецтве Акадэміі навук БССР, успаміны настаўніка-пенсіянера А. Мароза.

ленне разам з Уладзіславам. Вучыўся Кастусь добра, і наш настаўнік яго часта хваліў і ставіў у прыклад старэйшаму брату.

Пасля заканчэння Мікалаеўшчынскай школы Кастусь два гады рыхтаваўся да паступлення ў настаўніцкую семінарыю, у якую паступіў у жніўні 1898 года. Навучальны 1898/99 год быў першым яго годам навучання ў Нясвіжскай семінарыі, а мам апошнім — я быў у трэцім выпускным класе.

Вось тады мяне і майго таварыша Васіля Бірчу дырэктар семінарыі Павел Дамітравіч Меліярэнскі назначыў старшым у інтэрнат, дзе жылі навучальнікі — вучні падрыхтоўчага класа. Навічоў было 35 чалавек. Іх падзялілі на дзве групы: 18 чалавек мне і 17 — Бірчу. Памятаю, Кастусёў бацька звярнуўся да мяне як да аднакласніка з просьбай, каб я ўзяў сына ў сваю групу.

— Глядзі, браток, не давай толькі пачаць, — наказаў мне Міхал Міцкевіч.

Просьбу бацькі я выканаў, узяў Кастуся ў сваю групу, і мы ўвесь 1898/99 навучальны год жылі разам у адным інтэрнаце: я — у ролі выхавальца, а Кастусь — выхаванца...

Кастусю Міцкевічу тады было гадоў шаснаццаць. Гэта быў цёмна-русы юнак сярэдняга росту, не па сваіх гадах ураўнаважаны і патрабавальны да сябе. Спачатку ён нічы не выдзяляў сярод вясковых хлопцаў, якія прыехалі вучыцца ў семінарыю. Але калі я прыгледзеўся да яго бліжэй, дык заўважыў удумліваць і вялікую зацікаўленасць літаратурай.

У чэрвені 1899 года я закончыў семінарыю і атрымаў назначэнне на пасаду настаўніка ў мястэчка Азарычы Ваўраўскага павета. У 1900, 1901 і 1902 гг. мы сустракаліся з Кан-

станцінам Міхайлавічам толькі ў часе летніх канікул, калі ўз'яджаліся ў родную Мікалаеўшчыну.

Сустракаліся мы ў хacie Івана Васільевіча Міцкевіча — «дарактара» з паэмы «Новая зямля». Ён штогод праводзіў канікулы ў роднай вёсцы. Жыў улетку Іван у сенцах, у маленькай каморцы, дзе зімой ставіў салёныя гуркі і квашаную капусту. Сюды, у каморку, вечарамі збіраліся маладыя настаўнікі-мікалаеўцы. Іх у той час было ў вёсцы чалавек дзевяццаць. Часцей прыходзілі сюды Цімафей Камароўскі, Міхал Дамідовіч, Ігнат Міцкевіч і я. Прыходзіў сюды і Канстанцін Міхайлавіч, які прымаў актыўны ўдзел у нашых размовах. Тут ён чытаў свае новыя творы і прасіў нас выказаць сваю думку пра іх.

У падрыхтоўчым класе семінарыі Канстанцін Міхайлавіч пісаў па-руску. Цяпер ён чытаў нам творы на роднай мове. Матэрыялам для іх былі сялянскія побыт, эпізоды з жыцця сямяі Міцкевічаў, леснікоў, вялікае месца займала апісанне беларускай прыроды. Пратэпты коласавых герояў нам, слухачам, былі добра вядомы: гэта члены сямяі Канстанціна Міхайлавіча, яго сваякі, семінарскае сяброўства, настаўнікі. Усё падалася ярака і праўдзтва, сакавітай народнай мовай, з цёплым гумарам, які пераходзіў у эдэлы і сарказм, калі паэт гаварыў пра сям'ю і вядомыя і незвестныя людзі. Мы жылі разам з ім на працягу года. Ён пісаў пра тое, што было бліжэй кожнаму з нас, тут жа сядзелі і некаторыя героі твораў: Іван Васільевіч, брат паэта Уладзіслаў. Многія дэталі і параўнанні ў вершах былі ўзяты аўтарам з побыту нашай вёскі і сустракаліся звычайна слухачамі з адарваным, а часам з вялікім захапленнем і радасцю. Колькі было маладога смеху, гарачых юнацкіх спрэчак!

Абмяркоўвалі мы і сялянскае жыццё, гаварылі і аб роднай мове...

Пасля, калі выйшла «Новая зямля», я чытаючы паэму, са здзіўленнем і радасцю знаходзіў у некаторых яе раздзелах сцэны, бытавыя малюнкi і дэталі, якія калісьці чуў з вуснаў самога паэта. Такімі былі мясціны з раздзела «Раніца ў ядзельню», раздзелы пра вучобу дзяцей, пра становішча леснікоў і іх залежнасць ад начальства...

Некi раз увечары выбралі псеўданім. Памятаю, як Канстанцін Міхайлавіч паволі, з нейкім асаблівым лагічным пацэскам раздзяляў вымаўляць: — Я-к-у-б К-о-л-а-с! Вось добра гучыць!

У чэрвені 1902 г. Канстанцін Міхайлавіч закончыў Нясвіжскую семінарыю і атрымаў назначэнне ў вёску Люсіна Пінскага павета. Мы з Іванам Міцкевічам павінавалі яго з паспяховым заканчэннем вучобы, і Канстанцін Міхайлавіч падарыў абодвум нам сваю картачку.

Апошняя мая сустрэча з Коласам адбылася ўлетку 1903 г. Пасля першага года работы ў Люсіна ён з захапленнем апавадаваў пра сваю школу, пра жыццё палесшчэ.

Пасля арышту Канстанціна Міхайлавіча я рабіў спробу наведваць яго ў турме, але мне гэта не ўдалося...

Калі выйшла паэма «Новая зямля», Я. Колас прыслаў мне кніжку і запрашыў наведваць яго. У 1928 г. я гаспаваў у Мінску, заходзіў на кватэру да Канстанціна Міхайлавіча але яго не было дома, ён знаходзіўся якраз у Маскве. Так і не давялося мне больш сустрацца з ім.

А. МАРОЗ, настаўнік-пенсіянер.

станцінам Міхайлавічам толькі ў часе летніх канікул, калі ўз'яджаліся ў родную Мікалаеўшчыну.

Сустракаліся мы ў хacie Івана Васільевіча Міцкевіча — «дарактара» з паэмы «Новая зямля». Ён штогод праводзіў канікулы ў роднай вёсцы. Жыў улетку Іван у сенцах, у маленькай каморцы, дзе зімой ставіў салёныя гуркі і квашаную капусту. Сюды, у каморку, вечарамі збіраліся маладыя настаўнікі-мікалаеўцы. Іх у той час было ў вёсцы чалавек дзевяццаць. Часцей прыходзілі сюды Цімафей Камароўскі, Міхал Дамідовіч, Ігнат Міцкевіч і я. Прыходзіў сюды і Канстанцін Міхайлавіч, які прымаў актыўны ўдзел у нашых размовах. Тут ён чытаў свае новыя творы і прасіў нас выказаць сваю думку пра іх.

У падрыхтоўчым класе семінарыі Канстанцін Міхайлавіч пісаў па-руску. Цяпер ён чытаў нам творы на роднай мове. Матэрыялам для іх былі сялянскія побыт, эпізоды з жыцця сямяі Міцкевічаў, леснікоў, вялікае месца займала апісанне беларускай прыроды. Пратэпты коласавых герояў нам, слухачам, былі добра вядомы: гэта члены сямяі Канстанціна Міхайлавіча, яго сваякі, семінарскае сяброўства, настаўнікі. Усё падалася ярака і праўдзтва, сакавітай народнай мовай, з цёплым гумарам, які пераходзіў у эдэлы і сарказм, калі паэт гаварыў пра сям'ю і вядомыя і незвестныя людзі. Мы жылі разам з ім на працягу года. Ён пісаў пра тое, што было бліжэй кожнаму з нас, тут жа сядзелі і некаторыя героі твораў: Іван Васільевіч, брат паэта Уладзіслаў. Многія дэталі і параўнанні ў вершах былі ўзяты аўтарам з побыту нашай вёскі і сустракаліся звычайна слухачамі з адарваным, а часам з вялікім захапленнем і радасцю. Колькі было маладога смеху, гарачых юнацкіх спрэчак!

Абмяркоўвалі мы і сялянскае жыццё, гаварылі і аб роднай мове...

Пасля, калі выйшла «Новая зямля», я чытаючы паэму, са здзіўленнем і радасцю знаходзіў у некаторых яе раздзелах сцэны, бытавыя малюнкi і дэталі, якія калісьці чуў з вуснаў самога паэта. Такімі былі мясціны з раздзела «Раніца ў ядзельню», раздзелы пра вучобу дзяцей, пра становішча леснікоў і іх залежнасць ад начальства...

Некi раз увечары выбралі псеўданім. Памятаю, як Канстанцін Міхайлавіч паволі, з нейкім асаблівым лагічным пацэскам раздзяляў вымаўляць: — Я-к-у-б К-о-л-а-с! Вось добра гучыць!

У чэрвені 1902 г. Канстанцін Міхайлавіч закончыў Нясвіжскую семінарыю і атрымаў назначэнне ў вёску Люсіна Пінскага павета. Мы з Іванам Міцкевічам павінавалі яго з паспяховым заканчэннем вучобы, і Канстанцін Міхайлавіч падарыў абодвум нам сваю картачку.

Апошняя мая сустрэча з Коласам адбылася ўлетку 1903 г. Пасля першага года работы ў Люсіна ён з захапленнем апавадаваў пра сваю школу, пра жыццё палесшчэ.

Пасля арышту Канстанціна Міхайлавіча я рабіў спробу наведваць яго ў турме, але мне гэта не ўдалося...

Калі выйшла паэма «Новая зямля», Я. Колас прыслаў мне кніжку і запрашыў наведваць яго. У 1928 г. я гаспаваў у Мінску, заходзіў на кватэру да Канстанціна Міхайлавіча але яго не было дома, ён знаходзіўся якраз у Маскве. Так і не давялося мне больш сустрацца з ім.

А. МАРОЗ, настаўнік-пенсіянер.

На Мінскім трактарным заводзе здбыўся агляд калектываў заводскай мастацкай самадзейнасці. У аглядае ўдзельнічалі таленавітыя, харавыя, драматычныя і індыўідуальныя выканаўцы. Заключаны канцэрт удзельнікаў мастацкай самадзейнасці абду дзецца ў нацыянальнай школе. На гэтым здымку вы бачыце, як выступае хор інструментальна-шаптавовага корпуса.

Фота У. КРУКА.

ДУХАВУЮ МУЗЫКУ — У БЫТ

З чутых раней шматлікіх музычных праграм мне асабліва запаміналася праграма канцэрта, што адбыўся ў адзін з сакавіцкіх вечароў дзевяць год назад.

У той вечар я ўпершыню пазнаёміўся з выканаўчым майстарствам Узорнага духавога аркестра штаба БВА, які ўпершыню выступіў перад грамадскай Мінска з творчай самадзейнасцю (потым такія самадзейнасці канцэрты ўвайшлі ў традыцыю).

Усе гэтыя гады мінае з цікавасцю сачыў за творчым ростам гэтага аркестра і яго дырыжораў. І кожная новая сустрэча з ім у канцэртнай зале прыносла радасць і задавальненне шматлікім слухачам.

Вось і гэтымі днямі мы зноў былі сведкамі цікавага выступлення ваенных музыкантаў у перапоўненай зале аркестравага Дома афіцэраў.

Па падборы нумароў для канцэртнай праграмы было відаць, што аркестр па-ранейшаму прытрымліваецца сваіх мастацкіх прынцыпаў, верны дружбе з музыкай П. Чайкоўскага, якая духоўна ўзабагачае выканаўцаў, патрабуе ад іх энэргіі і майстарства. Зала замерла, калі пачаліся велічныя гуркі «Урачыстага марша» вялікага рускага кампазітара. Стыхі народнай урачыстасці і жыццёва-радыяльнай слэў ўладарна захапіла слухачоў.

Гэта быў выдатны пачатак канцэрта. Да творчасці Чайкоўскага калектыв аркестра звяртаўся яшчэ двойчы: былі сыграны фінал Першага фартэціліна канцэрта і фінал Пятай сімфоніі. Трыма гэтымі творами па чарзе дырыжыравалі І. Зароцкі, А. Майлер і В. Мартынаў. Кожны з іх з прыемнасцю даказаў, наездка да партытур вялікага кампазітара — да гэтай цудоўнай сакарбіцы класічнай музыкі. Горды парыві, імпульсныя і дырыжыраванні І. Зароцкім «Урачыстай уверцюры», шчырасць, пазытыўнасць, іскрыстая жыццёрадынасць, уласцівыя выканаўчай манеры А. Майлера: стрыманасць, строгаасць і нават некаторая скупасць жэста В. Мартынава (фінал Пятай сімфоніі) — усе гэтыя разнастайныя «попыркi» дырыжораў былі на вяртасці ацэненні слухачамі.

Таленавітыя беларуская плянкістка Э. Эфрон — сапраўдны энтузіяст і пастаянны ўдзельнік выступленняў узорнага калектыву. Слухачы яе ігру, якая

вызначаецца свабодай, шчырасцю, артыстызмам, цалкам аддаецца пад уладу паэтычнай прывабнасці выканання.

Вельмі свежа прагучала ў выкананні аркестра сімфанічна канцэрта «Сказанне аб нябачным горадзе Кіцэяў» Рымскага-Корсакава (дырыжор А. Майлер). Калі яшчэ сюды дадаць арыенту Сусаніна і куплеты Мефистофеля, які ў суправаджэнні аркестра праспяваў саліст Тэатра оперы і балета В. Чарнабаў, дык стане яснай накіраванасць праграмы перагата аддзялення, вытрыманай строга ў класічным стылі.

Я спецыяльна гэта падкрэсліваю, таму што ў другім аддзяленні канцэрта духавы аркестр паказаў сабе як добры выканаўца твораў так званай лёгкай музыкі.

У другім аддзяленні самадзейнага канцэрта слухачы пазнаёміліся з некалькімі салістамі. Вельмі прадарваў А. Бываў — выканаўца Канцэрта для трымагона Блажэннага ў пералажэнні для барытона. Саліст Беларускай філармоніі Д. Зуборыч праспяваў у суправаджэнні аркестра ўкраінскую народную песню «Ніч яка місячна» і папулярную песню А. Пахмутавай «Геалогі».

Я не сумняваюся, што гэты канцэрт духавой музыкі спадбаваўся ўсім, хто на ім прысутнічаў. Можна было, вядома, насправацца нахонт характараў трактоўкі фіналу Пятай сімфоніі і не пагадзіцца з дырыжорам адносна некаторых тэмпаў, можна было выказаць заўвагі і з прычыны таго, што ў некалькіх эстрадных п'есах вельмі рэзка гучала група труб-карыэтаў. Але, на мой погляд, гэта не так істотна для ўвогуле добрай па сваёй якасці праграмы аднаго з лепшых музычных калектываў Беларусі.

Тут варта сказаць пра іншае. Знаходзячыся пад моцным уражаннем высокага выканаўчага майстарства Узорнага аркестра штаба БВА, хочацца падзяліцца некаторымі думкамі аб стане духавой музыкі ў рэспубліцы.

Бо калі гаварыць праўду, гэты сапраўды дэмакратычны і блізка народу жанр музычнага мастацтва да гэтага часу не атрымаў шырокага развіцця і не

увайшоў трывала ў наша жыццё, наш быт. Навошта далёка хадзіць па прыкладу? Складзе на танцавальныя вечары ў заводскія клубы, дамы культуры і прафсаюзаў і паслухайце, пад якую музыку танцуе моладзь. Там скурзь іграюць эстрадныя ансамблі, невялікія ў складу, рэпертуар і якасць выканання якіх маламастацкія, з налётам вульгарнасці і пераймання драмнага заходняга джаза. Вось гэты эстрадны ансамбль амаль выцісніў духавы аркестры, і таму яны сталі такі радкія ў нашым музычна-танцавальным быце.

Духавую музыку можна, бадай, пачуць толькі ў дні святых доманстрацый і ўрачыстасцей, калі наперадзе калоны працоўных кроцэаў аркестры. Але якая якасць іх ігры? Справа ў тым, што на падрыхтоўках, у вышэйшых навуковых установах не клопацца пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, не ствараюць ім умоў для нармальнага рэпетыцыйнага заняткаў. Пра іх успамінаюць толькі напародак і юнага-небудзь свята. Тады тэрмінова даюць каманду сабраць калектыв музыкантаў, сярод іх толькі адзін-два сапраўдныя выканаўцы астатнія — падстаўныя асобы), якія «цягнуць» за ўвесь аркестр.

Пра такіх стаўленні да духавой музыкі яна наўрад ці выйдзе на шырокае дарогу творчасці, наўрад ці набудзе сваё належнае месца ў нашым быце.

Я не паддаюся канкурэцыі і адзінадушнаму твораў прафесіяналаў, калі гаварыць пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, калі гаварыць пра іх якасць і ігру. Справа ў тым, што на падрыхтоўках, у вышэйшых навуковых установах не клопацца пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, не ствараюць ім умоў для нармальнага рэпетыцыйнага заняткаў. Пра іх успамінаюць толькі напародак і юнага-небудзь свята. Тады тэрмінова даюць каманду сабраць калектыв музыкантаў, сярод іх толькі адзін-два сапраўдныя выканаўцы астатнія — падстаўныя асобы), якія «цягнуць» за ўвесь аркестр.

Пра такіх стаўленні да духавой музыкі яна наўрад ці выйдзе на шырокае дарогу творчасці, наўрад ці набудзе сваё належнае месца ў нашым быце.

Я не паддаюся канкурэцыі і адзінадушнаму твораў прафесіяналаў, калі гаварыць пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, калі гаварыць пра іх якасць і ігру. Справа ў тым, што на падрыхтоўках, у вышэйшых навуковых установах не клопацца пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, не ствараюць ім умоў для нармальнага рэпетыцыйнага заняткаў. Пра іх успамінаюць толькі напародак і юнага-небудзь свята. Тады тэрмінова даюць каманду сабраць калектыв музыкантаў, сярод іх толькі адзін-два сапраўдныя выканаўцы астатнія — падстаўныя асобы), якія «цягнуць» за ўвесь аркестр.

Пра такіх стаўленні да духавой музыкі яна наўрад ці выйдзе на шырокае дарогу творчасці, наўрад ці набудзе сваё належнае месца ў нашым быце.

Я не паддаюся канкурэцыі і адзінадушнаму твораў прафесіяналаў, калі гаварыць пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, калі гаварыць пра іх якасць і ігру. Справа ў тым, што на падрыхтоўках, у вышэйшых навуковых установах не клопацца пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, не ствараюць ім умоў для нармальнага рэпетыцыйнага заняткаў. Пра іх успамінаюць толькі напародак і юнага-небудзь свята. Тады тэрмінова даюць каманду сабраць калектыв музыкантаў, сярод іх толькі адзін-два сапраўдныя выканаўцы астатнія — падстаўныя асобы), якія «цягнуць» за ўвесь аркестр.

Пра такіх стаўленні да духавой музыкі яна наўрад ці выйдзе на шырокае дарогу творчасці, наўрад ці набудзе сваё належнае месца ў нашым быце.

Я не паддаюся канкурэцыі і адзінадушнаму твораў прафесіяналаў, калі гаварыць пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, калі гаварыць пра іх якасць і ігру. Справа ў тым, што на падрыхтоўках, у вышэйшых навуковых установах не клопацца пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, не ствараюць ім умоў для нармальнага рэпетыцыйнага заняткаў. Пра іх успамінаюць толькі напародак і юнага-небудзь свята. Тады тэрмінова даюць каманду сабраць калектыв музыкантаў, сярод іх толькі адзін-два сапраўдныя выканаўцы астатнія — падстаўныя асобы), якія «цягнуць» за ўвесь аркестр.

Пра такіх стаўленні да духавой музыкі яна наўрад ці выйдзе на шырокае дарогу творчасці, наўрад ці набудзе сваё належнае месца ў нашым быце.

Я не паддаюся канкурэцыі і адзінадушнаму твораў прафесіяналаў, калі гаварыць пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, калі гаварыць пра іх якасць і ігру. Справа ў тым, што на падрыхтоўках, у вышэйшых навуковых установах не клопацца пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, не ствараюць ім умоў для нармальнага рэпетыцыйнага заняткаў. Пра іх успамінаюць толькі напародак і юнага-небудзь свята. Тады тэрмінова даюць каманду сабраць калектыв музыкантаў, сярод іх толькі адзін-два сапраўдныя выканаўцы астатнія — падстаўныя асобы), якія «цягнуць» за ўвесь аркестр.

Пра такіх стаўленні да духавой музыкі яна наўрад ці выйдзе на шырокае дарогу творчасці, наўрад ці набудзе сваё належнае месца ў нашым быце.

Я не паддаюся канкурэцыі і адзінадушнаму твораў прафесіяналаў, калі гаварыць пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, калі гаварыць пра іх якасць і ігру. Справа ў тым, што на падрыхтоўках, у вышэйшых навуковых установах не клопацца пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, не ствараюць ім умоў для нармальнага рэпетыцыйнага заняткаў. Пра іх успамінаюць толькі напародак і юнага-небудзь свята. Тады тэрмінова даюць каманду сабраць калектыв музыкантаў, сярод іх толькі адзін-два сапраўдныя выканаўцы астатнія — падстаўныя асобы), якія «цягнуць» за ўвесь аркестр.

Пра такіх стаўленні да духавой музыкі яна наўрад ці выйдзе на шырокае дарогу творчасці, наўрад ці набудзе сваё належнае месца ў нашым быце.

Я не паддаюся канкурэцыі і адзінадушнаму твораў прафесіяналаў, калі гаварыць пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, калі гаварыць пра іх якасць і ігру. Справа ў тым, што на падрыхтоўках, у вышэйшых навуковых установах не клопацца пра творчы рост маладзёных духавых аркестраў, не ствараюць ім умоў для нармальнага рэпетыцыйнага заняткаў. Пра іх успамінаюць толькі напародак і юнага-небудзь свята. Тады тэрмінова даюць каманду сабраць калектыв музыкантаў, сярод іх толькі адзін-два сапраўдныя выканаўцы астатнія — падстаўныя асобы), якія «цягнуць» за ўвесь аркестр.

Пра такіх стаўленні да духавой музыкі яна наўрад ці выйдзе на шырокае дарогу творчасці, наўрад ці набудзе сваё належнае месца ў нашым быце.

ШТО АДЫВАЕЦЦА У ЦЫШЫНІ

У камедыі прымаюць удзел: АДЗІН тыповы парсюк пераходзіць ўзросту, дурны; ТРЭІ нетыповыя навуковыя супрацоўнікі рознага ўзросту, адзкая вышэйшая; АДЗІН работнік, які да навукі мяжы адносіць не мае, але ў тым-сім разбіраецца.

КАМЕДЫЯ У 3-х ДЗЕЯХ

Дзея першае.
Пакой «Навукова-даследчага цэнтру». Ідзе пасяджэнне. Старшыня Стэфан. Прысутнічаюць навуковыя супрацоўнікі Першы і Другі.

СТАРШЫ. Такім чынам, калегі, штучныя спадарожнікі вынайдзены і лётаюць па арбітах, ракеты-планеты — таксама, у космасе ўсё ў парадку. Тут мы нічога новага сказаць не можам. А нам тэрмінова трэба штурхнуць навуку наперад, бо ў іншым выпадку яна абавязкова пачне нас наздаць, у невуковую работнікі.

СТАРШЫ. Значыць, трэба працаваць, вывучаць...
СТАРШЫ. Вывучаць? На гэтым дэлеце не паездзе. Не вывучаць, а рабіць трэба, рабіць!

ДРУГІ. Што рабіць?
СТАРШЫ. Даследзі рабіць, калегі. Эксперыменты.
ПЕРШЫ. Выключна геніяльная думка!

СТАРШЫ. Вось імяна. Таму не будзем размазваць, а адразу возьмем быка за рогі.
ДРУГІ. Якога быка?
СТАРШЫ. Зараз... (У кудзі.) Прынясець паддаследную жывёліну.

Уваходзіць работнік у парсюком у руках. Ставіць парсюка на стол. Выходзіць.
ДРУГІ. Які ж гэта бык?

СТАРШЫ. А хто вам сказаў, што гэта бык? Вы што — парсюка ад быка аддзіліць не можаце? ДРУГІ. Але ж вы казалі...
ПЕРШЫ. Ён сказаў фігуральна. У нас так здаюцца: гавораць пра быка, а бярэць за рогі парсюка, бусла, альбо проста блыху.

СТАРШЫ. Такім чынам, калегі, я маю на ўвазе сканцэнтраваць нашу ўвагу імяна на гэтым парсюку. Вы заўважылі, што свіння выйшла са сферы навуковых інтарэсаў? Трэба тэрмінова вярнуць яе ў гэтую сферу.

ДРУГІ. Безумоўна. Даю па-ра...
ПЕРШЫ. Не перабівайце навуковую думку.

СТАРШЫ. Пасля глыбокага навуковага аналізу, калегі, я прыходжу да думкі, што свінню з газу ці з пластыка не зробіш. Свінья, між іншым, робіцца па-старыму, саматужным спосабам. І расце яна вельмі прымітыўна: чым больш есць, тым больш расце. Гэта ж ненаукова, гэта...
ДРУГІ. Нікуды не вярта! ПЕРШЫ. Не перабівайце навуковую думку.

СТАРШЫ. Вывад напрашваецца сам сабой: трэба вырошчваць свінню навукова.

ДРУГІ. Дык пра кармі і нормы едацця, пісалі ўжо.
ПЕРШЫ. Не перабівайце...
СТАРШЫ. Правільна, пісалі. Таму мы павінны зрабіць дослед у зусім нявысветленай галіне... У ці-шы-ні!

ПЕРШЫ. Вы — геній!
ДРУГІ. Не перабівайце навуковую думку.

На гастролях у Мінску некалькі дзён быў народны артыст ССР І. Ільінін. Ён прыняў удзел у спектаклі тэатра імя М. Горькага «Улада цемры».

Папулярнага савецкага артыста запрасілі да сябе ў госці студэнты і выкладчыкі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Сустрэча адбылася ў антавай зале інстытута. І. Ільінін раскаваў пра свой творчы шлях, адказаў на шматлікія пытанні студэнтаў.

На здымку — народны артыст ССР І. Ільінін ў ролі Аніма ў спектаклі «Улада цемры» ў тэатры імя Рускага тэатра імя М. Горькага.

Фота Ул. КРУКА.

ПЕРШЫ. Проста і геніяльна. Я ж таксама быў задумваўся, чаму ў мяне прападае апетыт, калі жонка іншы раз пачынае тупаць на мяне на ўвесь голас. Альбо калі госці прыходзяць: за сталом яшчэ нічога (я ёй вяду), а пасля някая ратушка няма — шум, гоман, танцы, песні. Ад гэтага, вядзь, страву назад і верне.

СТАРШЫ. Правільна. Гэта шум адмоўна дзейнічае на ваш страўнік. А раз на ваш, мой, яго, дык, адпаведна, і на страўнік свінні. Свінья ж таксама жывёліна.

ДРУГІ. Геніяльна! ПЕРШЫ. Не перабівайце.
СТАРШЫ. У атрудных рысах, калегі, наша задача ясна і ўжо зацверджана. Даслед будзем праводзіць тут і пачынаем зараз жа. Вас, калегі, прызначо асістэнтам на выкарэнню шуму звыш.

СТАРШЫ. Вельмі радзі.
СТАРШЫ. А вас — па шумах унутраных.
ДРУГІ. Дзякую.
СТАРШЫ. Першыя пяць тысяч рублёў на гэты эксперымент ужо адлічаны. (Гладзіць парсюка па спіне.) Астатняе прыкладзецца.

ДРУГІ. Геніяльна!
СТАРШЫ. Прашу не шумець. Дзе работнік?

Уваходзіць работнік. Ізляваець парсюка ад шуму! Закрывае заслонку!
Дзея другое

Той жа пакой «Навукова-даследчага цэнтру». У розныя месяцы вывешаны аб'явы: «Не шумець — ідзе дослед!», «Без паважання на «хвачы», «Звяртаючыся да Старшага, заткі вусны парсюка» і г. д. Пасляабедзенны час. Старшы саладка спіць на калале. Другі чытае часопіс «Вожык», смеюцца на ўвесь рог, але блязнуць.

Раптам за сцяной чуюць стрэл.
СТАРШЫ (прачынаецца). Што та-ко?!

Другі кідаецца да парсюка і заткае яму вусны.
СТАРШЫ. Якая там свіння зноў страляе! Засунуць не даюць. Панавешвалі тут «Не хвачы», а з надворку з тэрмаў палубу адкрылі. Там трэба было вешаць.

ДРУГІ. Там у вас першы памочнік адказны. У радзусе сто метраў ён выставіў папердажылія тэблечкі, на якіх...
СТАРШЫ. Хопіць. Не турбуйце свінню.

Уваходзіць Першы. У адной руцэ ён трымае страляў, у другой — ілака.
ПЕРШЫ. Вось, знішчыў крыніцу шуму...
СТАРШЫ. Значыць, гэта вы стралялі?

ПЕРШЫ. Тры дні ганяўся за гэтым шпаком, два пачкі патронаў перавёў, але даканаў-такі свістуну. Засталося яшчэ чыжыка прыхлопаць, і там са знешнімі шумаў будзе скончана.

За сцяной чуюць, як брэша сабака.
СТАРШЫ. А гэта што за шум? ПЕРШЫ. Ух, сучыя сын! На кожным кроку напісана «Уваход забаронен», а ён усё роўна прэз. (Выбягае.)

СТАРШЫ. Вось і працуй у такіх умовах: пасля сьнедання не адпачываў — у інстытут выклікалі, пасля абеду толькі задрамаў — і бях-тарарах! Колькі да вачэр? ДРУГІ. Праз паўгадзіны прынясуць.

СТАРШЫ. А парсюка сёння карміць?
ДРУГІ. Па-мойму — не. Грошы ж яшчэ на мінулым тыдні скончыліся.

СТАРШЫ. Не вешайце галавы. На наш дослед аллушчана яшчэ пачыць тысяч рублёў.
ДРУГІ. Малавата.
СТАРШЫ. Не разумеюць значэння... Ну, добра. Я яшчэ драмаю хвілінку, а вы пасачыце за парсюком, каб ён не пабудзіў мяне. Апошні час ён нешта вісчыць часта.

ДРУГІ. Не турбуйцеся, я зараз. Таварыш работнік!
Уваходзіць работнік. Прашу ізляваць нашага Старшага ад парсюка.

Работнік выносіць парсюка. Дзея трэцяе

Усё той жа пакой «Навукова-даследчага цэнтру». Асістэнт закітае чыжыкай работнік: яны раз-пораз спрабуюць паставіць парсюка на ногі, але кожны раз без поспеху. Парсюк стаў худы, амаль што дохлы.

ДРУГІ. Ногі, ногі шырыя рас-стаўляць!
ПЕРШЫ. Сам зяно... (Парсюк неаднаўчына — ні гу-гу не разуме. І трэба ж табе дохнуць у самы адказны момант!)

ДРУГІ. Хача б да вечапра-трымалася. Прачыталі б мы даклад аб уплысе шуму на яго парасячэ здароўе, ну тады б і з богам. (Спрабуе паставіць парсюка на ногі.)

СТАРШЫ. Не трэба, нічога не атрымаецца... І наогул яго нельга паказваць пры абароне нашых дысертацый, вельмі ўжо худы гэты парсюк.

ПЕРШЫ. Правільна! Трэба куніць здаровага, тоўстага парсюка...
ДРУГІ. Парсюк, здаецца, сканаў.

СТАРШЫ. Сканаў? Ну і д'ябал з ім! Калі хочаце, дык так і трэба... згодна майёй новай навуковай ідэі. Калегі, запамінаеце: наш дослед заключаецца ў тым, каб абвергнуць сьвярдзэнні некаторых вучоных аб неабходнасці пішчы пры гадоўлі свінні. Доказ у навукасі-наш парсюк здох ад пішчы. Пра-

дэжым шпаком, два пачкі патронаў перавёў, але даканаў-такі свістуну. Засталося яшчэ чыжыка прыхлопаць, і там са знешнімі шумаў будзе скончана.

ПЕРШЫ. Браві! ПЕРШЫ. Не перабівайце.
Уваходзіць работнік. Слухае.
СТАРШЫ. Бліжэйшы крок у вырашэнні гэтых праблем заключаецца ў вызначэнні жанра музыкі, найбольш прыемнага для свінні. Гэта азначае неабходнасць правядзення доследу з сімфанічным, духавым, струнна-балалачным і джаз-аркестрам.

Пастаўленая задача патрабуе прыцягнення самых кваліфікаваных кампазітараў і артыстаў. Бо не скарэт, калегі, што ў музыцы, якая адлюстроўвае быт свінні, апроць фактотра «Трое слаўных парсюкоў», нічога істотнага не сторава. Магчыма для больш дарослай свінні патрэбны валас, тагата альбо па-ла-панінер? Што імяна патрэбна — пакажы дослед. Бас-спруча адно: вырошчваць паўна-важкіх свіней без алпаведнай іх густав музыкі нельга. Крокка, Усё. ДРУГІ. Называйце геніяльна.

ПЕРШЫ. Цішыць з эмоцыямі, а то пауче хто-небудзь, — і лясне наша ідэя. Думаець, мала тахіх, як мы, прагных да навукі!

ПЕРШЫ. Не перабівайце.
Уваходзіць работнік. Слухае.
СТАРШЫ. Бліжэйшы крок у вырашэнні гэтых праблем заключаецца ў вызначэнні жанра музыкі, найбольш прыемнага для свінні. Гэта азначае неабходнасць правядзення доследу з сімфанічным, духавым, струнна-балалачным і джаз-аркестрам.

Пастаўленая задача патрабуе прыцягнення самых кваліфікаваных кампазітараў і артыстаў. Бо не скарэт, калегі, што ў музыцы, якая адлюстроўвае быт свінні, апроць фактотра «Трое слаўных парсюкоў», нічога істотнага не сторава. Магчыма для больш дарослай свінні патрэбны валас, тагата альбо па-ла-панінер? Што імяна патрэбна — пакажы дослед. Бас-спруча адно: вырошчваць паўна-важкіх свіней без алпаведнай іх густав музыкі нельга. Крокка, Усё. ДРУГІ. Называйце геніяльна.

ПЕРШЫ. Цішыць з эмоцыямі, а то пауче хто-небудзь, — і лясне наша ідэя. Думаець, мала тахіх, як мы, прагных да навукі!

Заслона.

Э. КАЛЯДЗКА.

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Белы попель закружыўся над вогнішчам і апаў.
Стары тынуў недагаркам у цурбылі. Думаў, што той усё ж разгарыцца. Але дарэмна. Цурбылі адно сіпелі. Па краях яго выступіла пена.

— Сатлее, бацю, воль так, а добрага агню не даць. Таксама ж як цыганскія сонца не даць цяпла. Сказана, што ў балое аднаго чорта знойдзеш. — Ён палілаў ішчэ па цурбылі недагаркам, быццам хацеў назусім перакачацца, што з яго спраўдзіць не дакачаешся агню, потым сказаў мне:

— Ты, бацю, схадыў бы ды прынес янога ламача. Глядзіш, і вогнішча распалі, пагрэснэ. Тут нядзе ўчора ляжала сухая дэравіна, здаецца. Ёлка, дык ты не палічыўся, збегай, га?

Праз колькі хвілін я прынес дроў, і языкі полымя сплаліся нясмела лізулі цементу ночы, потым весела заскакалі над яловым сучам і, нарэшце, полымя загуло, шуганула цылым снопам, выдываючы ў неба іскры: падопленны гарачым паветрам, яны ўзляталі высока над вогнішчам, гаслі; ноч неўзаметку адхінулася далей, на край грывы, і пасля ўжо то падступала да нас, то зноў адступала.

Мы з Мікалаем адсунуліся — стала гарача.
— Ты, бацю, не шкадуеш, што з намі застаўся на ноч? — спытаў Мікала.

— Не.
— Угу. Яно, бацю, і на мультым вышлішчы, калі спаць захочаш.

Стары сказаў гэта і ўсімхнуўся.
— Бачу, няма куды чалавеку дзеца. Як той бусел, адзін на лузе паміж коп ці журавель перад пакаровамі. Ну, і па-шкадаваў, га?

— Ды свет не без добрых людзей, — адказаў я.
Стары пацягнуўся, аж хруснулі коці:

— Галоўнае, гэта каб сярод людзей быць. Тады і без падушкі табе мякка ляжаць. А цыган таксама людзі.

У свой час Мікала, паўна, быў прыгожы цыган, і па ім у табары тады, вядзь, сохла не адна дзеўка. А цяпер ад той

пары, ад той яго прыгожасці засталася толькі цыганская гарбынка на носе ды барада, якая чамусьці не мяняла свайго колера, была такая ж чорная і густая, як і ў трыццаць, сорак і пяцьдзеці гадоў; яна і на старасці прыгожа адцяляла яго маршчыністы твар — збляклы, з бясколернымі вачмі.

Але стары цыган быў яшчэ дурны. У яго пакуль ствала сіла, каб не падавацца старасці. Гэта адчуваўся нават па тым, як ён сядзеў — роўна, нібыта і не ляжыла на яго плячы нялёгка ношыкая сямдзяткі гадоў.

Чалавек усё жыццё прабываў у дарозе, а ў дарозе нельга быць слабым.
Патрэскава на агні яловае суча.

Снавалі па грыве палыхлівыя цені.
Мы сядзелі і гаманілі.

— Я воль і ўчора думаў, і сёння думаю — што гэта чабе, бацю, змусіла ў такую дарогу? — У цыгана быў глыбокі, уедлівы, нібы ён стараўся ім праціць мяне.

— Што тут думаець? Далека ідзе... А ты паспрабуй, выйдзі на вялікую дарогу, на шашу, пабач — там, бацю, на поўдзень, праз усё лета, аж да самага мора едучы і сядучы людзі на «Волгах» ды «Масквічах». І ніводнага такога воль пешахода. А ці многа ты сустрыў іх тут, у гэтай глушы, пасрэд туюці ці на лясной дарозе, га? Маўчыш? То-та!

Мікала на момант змоўк з недаверлівай мінай на твары, пасядзеў так, потым зноў загаварыў:

— Ты ўсё ж не ўтаі, што цябе пацягнула на гэта бадзянне. Мне цікава будзе паслухаць. Ці сам вучышся, ці другіх збярэша вучыць, га?

— Людзі цікавыя, прыгожыя масціны. Дык я і марную час на нагах — адпачынаю ў мяне ажрас.

Цыган задумаўся, нібы ўспамінаючы штосьці.
— Правільна гэта ты, бацю, — прамовіў ён. — Я ўжо воль маю сям дзяткаў. Дзе толькі не насіла мяне... Сам ведаеш,

У рэспубліканскім сталкова-спартыўным клубе пачаў дзейнічаць сталковы клуб. Спартыўныя нацыянальна-рэспубліканскія школы ў Мінску Галіна Іванькова, Яна Панаева вышэйшы вынік у стралбе з вольнага вышля 573 ачы. Гэты вынік вышэйшы за норму майстра спорту ССР.

Сталковым спортам Галіна займаецца ўсю толькі паўтара года і за гэты час заваявала галоўнае званне майстра спорту ССР.

Летас Іванькова ў складзе зборнай нацыянальна-рэспубліканскага сталковага клуба ўдзельнічала ў міжнародных спаборніцтвах па першынстве ўкраіны і заняла другое месца.

За вынікі спартыўнага паназначэння рэспубліканскага камітэта ДАСАФ БССР прыняў рашэнне змяніць партрэт намясніка ў сталковы клуб рэспубліканскую Дошчу ДАСАФ, а імя яе занесці ў Кнігу гонару.

П. ПАКІЛЬНА.
Фота В. Кулянова.

А Д Н А Н О Ч

Яго крыўдам, здавалася, не будзе канца-краю...
І калі ён, нарэшце, змоўк, я раскаваў яму пра Рамана Мітанікевіча.

— Можа, бацю, і правільна тады зрабіў твой Раман, — адказаў Мікала. — Можа, і гэта цыганская праўда. Але нашошта мне тая праўда, калі ад яе на душы прыкра.

Ён схадыў да воза, прынес адтуль зашмалцаваныя чорны кажух і кінуў мне.

— Бары, бацю. Дасьмай ноч. Ты ж у дарозе. А я таксама пайду. Нацы застаўся ў «Печанежы». Далей ехаць не хочучы. Дык адзі пайду.

Памачуаў і напаследак сказаў яшчэ:
— Цыган памірае ў дарозе... * * *

Раніпай я працнуўся разам з табарам.
Сонца ўжо праменілася на ўсходзе.

Табар збравіўся ў дарогу. На гэты раз яна была не далёка — толькі праз луг, за раку, дзе бляклі двухвалерывыя домкі сагаснага пасёлка.

Да мяне падступілі тыя два барадатыя цыганы, што ўчора сфарміраваўся з Мікалаем і вогнішчам, і адзі з іх, маладзейшы, спытаў, нібы наступачы на горла:

— Дзе Мікала? Куды ён па-дзеўся?
— Не ведаю, — адказаў я.

— Кіяча блудная, — праца-дзіў скурзь жоўтыя, як табачныя карань, зубы другі цыган.
А дуршці, той маладзейшы, з пагардай дадаў:

— На старасці чалавек блажыць пачаў...
Я закінуў за плечы свой дарожны хатэль і пабрыў на луг, абмінаючы кусты верболоў. Там на расе яшчэ быў відзеў след Мікала.

За верболозам, углядаючыся ў дымную ранішнюю далеку, стала ўсхваляваная Глафіра.
— Гэта дзед пайшоў, — паказала яна на збігую чалавечымі нагамі расу.

У ле прыгожыя пемнакарыя вочы, з глыбіні якіх высьвечвала нешта бурштыванае, — быццам на дне іх быў мед.

Яго крыўдам, здавалася, не будзе канца-краю...
І калі ён, нарэшце, змоўк, я раскаваў яму пра Рамана Мітанікевіча.

— Можа, бацю, і правільна тады зрабіў твой Раман, — адказаў Мікала. — Можа, і гэта цыганская праўда. Але нашошта мне тая праўда, калі ад яе на душы прыкра.

Ён схадыў да воза, прынес адтуль зашмалцаваныя чорны кажух і кінуў мне.

— Бары, бацю. Дасьмай ноч. Ты ж у дарозе. А я таксама пайду. Нацы застаўся ў «Печанежы». Далей ехаць не хочучы. Дык адзі пайду.

Памачуаў і напаследак сказаў яшчэ:
— Цыган памірае ў дарозе... * * *

Раніпай я працнуўся разам з табарам.
Сонца ўжо праменілася на ўсходзе.

Табар збравіўся ў дарогу. На гэты раз яна была не далёка — толькі праз луг, за раку, дзе бляклі двухвалерывыя домкі сагаснага пасёлка.

Да мяне падступілі тыя два барадатыя цыганы, што ўчора сфарміраваўся з Мікалаем і вогнішчам, і адзі з іх, маладзейшы, спытаў, нібы наступачы на горла:

— Дзе Мікала? Куды ён па-дзеўся?
— Не ведаю, — адказаў я.

— Кіяча блудная, — праца-дзіў скурзь жоўтыя, як табачныя карань, зубы другі цыган.
А дуршці, той маладзейшы, з пагардай дадаў:

— На старасці чалавек блажыць пачаў...
Я закінуў за плечы свой дарожны хатэль і пабрыў на луг, абмінаючы кусты верболоў. Там на расе яшчэ быў відзеў след Мікала.

За верболозам, углядаючыся ў дымную ранішнюю далеку, стала ўсхваляваная Глафіра.
— Гэта дзед пайшоў, — паказала яна на збігую чалавечымі нагамі расу.

У ле прыгожыя пемнакарыя вочы, з глыбіні якіх высьвечвала нешта бурштыванае, — быццам на дне іх быў мед.

КОНКУРС НА СУЧАСНУЮ ПЕСНЮ

З мэтай стварэння новых песняў творцаў камітэт па рэдакцыю і тэлебачанню пры Савецкай Міністэрства БССР і Саюза кампазітараў БССР абвясціў конкурс на лепшую сучасную песню.

У конкурсе могуць прыняць удзел прафесіянальны і самадзейныя кампазітары, пэты, на конкурс можна таксама прадставіць і іншыя творы, створаныя ў харах гутрач і калетывах.

Песенны творы могуць быць напісаны як на новай тэксты, так і на раней апублікаваных у друку.

На конкурс прымаюцца песні, якія нідзе ўжо не друкаваліся і не выношаліся, лірычныя і жарты, шэрагі, ілюстрацыі, і іншыя харахы і сальныя, з супрааджэннем і без супрааджэння.

За лепшы твор кампазітараў і пэты прысуджаецца наступны прэмія: аўтару прэмія — 300 рублёў; дзве другія прэміі — па 250 рублёў; тры зааочнавалныя прэміі — па 100 рублёў.

Акрамя прэміі, аўтарам песні будучы прысуджаецца дыплом пераможцы, аўтарам прэміі — 300 рублёў; дзве другія прэміі — па 250 рублёў; тры зааочнавалныя прэміі — па 100 рублёў.

Аўтары песні могуць прысланаць свае творы па адрасу: горад Мінск, Рэдакцыяна-пэты, і іншыя харахы і сальныя, з супрааджэннем і без супрааджэння.

Усе песні аўтары павінны прысланаць пад дзівам. Да рупакі патрэбна прыналіць пад тым жа дзівам і аўтарства намер, і імя ўласці лістак з прывітаннем і адрасам аўтара.

Песні павінны быць прысланы ў дзеву эмпіліяч. Тэксты іх могуць быць на беларускай і рускай мовах. Творы, якія не атрымаюць прэміі, але будучы мець мастацкую каштоўнасць, Беларускі радыё будзе дараваць рэпертуару салістаў і хору.

Матэрыялы на конкурс прысланаць па адрасу: горад Мінск, Рэдакцыяна-пэты, і іншыя харахы і сальныя, з супрааджэннем і без супрааджэння.

Рупакісы на конкурс прымаюцца з 10 красавіка па 1 снення гэтага года.